

Jo no sé si, al capdavant, existeix una altra memòria que no siga l'històrica, però sí que comprove a diari que la història i la memòria, personal o col·lectiva, no sempre arriben a coincidir. Passades tres o quatre generacions després d'una tragèdia bèl·lica, la memòria hauria d'haver tingut prou temps com per a traduir-se en interessants papers escrits, capaços de contrastar la història oficial. Els qui fan la història i els qui tenen memòria han estat sovint confrontats, com si encara els qui han patit estigueren, una vegada i un altra, fins a l'extenuació, obligats a donar explicacions de perquè són empíricament comprovables cadascuna de les seues ferides. "Memòria històrica" (i no *histèrica*, compte) a més de ser una nova associació nascuda a la Plana Alta, és també una expressió contundent que ha anat conquerint connotacions que, si més no, toca els nassos i altres parts anatòmiques a determinats sectors conservadors de l'estat espanyol, fins i tot a aquells que van ajornar la memòria per tal que la transició es dugués a terme de la forma "més pacífica" i, com no, també de la manera més bipartidista possible. Una guerra freda. Més de vint anys s'ha estat ajornant la memòria. No és solament una *bona idea*. És un **dret**. Ara nomès falta saber si aquest moviment no es quedarà nomès en paraules boniques i si, vertaderament, es faran investigacions com cal.

El col·lectiu, com altres associacions cíviques d'aquestes característiques nascudes en els últims anys en territori espanyol, defensa com aspiració bàsica la recuperació de la memòria històrica sepultada pels vencedors en l'última guerra civil. La tragèdia col·lectiva i individual de 1936-1939 ha deixat un rastre de violència que encara batega en milers de represaliats per la dictadura o en els seus familiars. Ajudar a tancar ferides, segons s'apunta, és un objectiu inajornable. «La memòria històrica és una acció que preserva la identitat i la continuïtat d'un poble, és no oblidar allò que s'ha après, moltes vegades amb sang, és el camí per a no repetir errors del passat», explica un portaveu del col·lectiu.

Seria interessant escriure un assaig sobre la *història de la memòria*, que no és menys *històrica* que l'altra.